

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๔

หลักธรรมคือหัวใจ

วันนี้เป็นวันปีใหม่ ขึ้นปีใหม่วันนี้ ขึ้นปีใหม่ก็มีความหมายสำหรับเราผู้ต้องการความสุขความเจริญ หากเคยประพฤติตัวไม่ดีอย่างไรมาแต่ก่อนหรือปีก่อน ๆ ก็พยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงในปีใหม่นี้ ให้กลายเป็นคนดี คนใหม่ขึ้นมา จากคนเก่าที่เคยประพฤติตัวไม่ดีให้กลายเป็นคนใหม่ขึ้นมาอย่างน่าชื่นชม ผู้ประพฤติตัวดีในปีใหม่นี้ก็เป็นคนดีของปีใหม่ และพยายามประพฤติให้ดีเพื่อเป็นคนดีทั้งปีใหม่นี้ และปีใหม่ที่ จะมาถึงในปีหน้า จนเป็นคนดีประจำปีของทุก ๆ ปีไป คนที่ประพฤติตัวดีดังกล่าวนี เป็นคนที่ทำได้ยาก

หลักแห่งความอยู่เย็นเป็นสุขของมนุษย์เราก็คือหลักธรรม ใครมีหลักธรรม ใครมีธรรมเป็นหัวใจ ผู้นั้นก็มีหลักความประพฤติ มีหลักเป็นที่อยู่ ที่ไป ที่ประกอบหน้าที่การทำงาน ตลอดความประพฤติในด้านต่าง ๆ ถ้ามีหลักธรรมเป็นหัวใจ ความประพฤติไม่เหลวไหล หน้าที่การงานก็ดีมีเหตุผลเป็นเครื่องรับรอง เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า งานนี้เป็นงานดีชอบธรรมที่เกิดประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม ไม่ใช่งานฉิบหายวายพวงทั้งตนและผู้อื่น ผู้มีธรรมเป็นหัวใจย่อมเป็นผู้สะอาดทั้งตนและหน้าที่การงาน ผลของงานก็ชุ่มเย็นแผ่กระจายไปอย่างกว้างขวางตามอำนาจหน้าที่ของผู้มีธรรมในใจ มีธรรมเป็นหัวใจ

ผู้มีธรรมย่อมคำนึงถึงเหตุถึงผล คือความผิดถูกดีชั่วอยู่เสมอ คนไม่คำนึงถึงความผิดถูกดีชั่ว ประพฤติตามอำเภอใจ ซึ่งเต็มไปด้วยความอยากความทะเยอทะยานหาความพอดีและความสงบไม่ได้ นั้น จะเป็นผู้เหลวแหลกแหวกแนวตลอดไป จนกระทั่งวันตายก็แก้ตัวไม่ได้เพราะไม่สนใจจะแก้ตัวเอง คนประเภทนี้เป็นคนหลักลอยหาที่ยึดที่เกาะไม่ได้ ทั้งเป็นอยู่และตายไป ราวกับขอนซุงลอยตามน้ำนั่นแล ไม่มีความหมายอันใดในตัวเลย ดังนั้นหลักธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรนำมาเป็นหัวใจของชาวพุทธเรา

ในประเทศไทยเรา อย่างน้อย ๘๐% ถือศาสนาพุทธ แต่เวลาถูกถามพระพุทธเป็นอย่างไร พระธรรมเป็นอย่างไร พระสงฆ์เป็นอย่างไร...ไม่รู้ ถ้าถามถึงเรื่องสถานที่ที่จะก่อความฉิบหายวายพวงล้มเหลวแก่มนุษย์นั้น รู้กันแทบทั้งนั้นนั่น นั่นมันศาสนาพุทธอะไรก็ไม่รู้ สถานที่ใดเป็นสถานที่ทำคนให้เสีย วัตถุสิ่งใดที่จะทำคนให้เสีย สิ่งเหล่านั้นรู้กันและ

ชอบทำกันเป็นเนื้อเป็นหนัง ซึ่งการทำนั้นเป็นการขัดแย้งต่อธรรม เป็นการทำลายธรรม และทำลายตนไปในตัวทั้งที่รู้ๆ กันอยู่นั้นแล

ความไม่มีธรรมจึงหาที่หวังไม่ได้ แต่มนุษย์ก็ยังหวังกันเต็มแผ่นดิน หวังกันแบบลมๆ แล้งๆ หาสิ่งพึงใจตอบแทนไม่มีก็ยังหวังกัน ทั้งนี้เพราะโลกหากพากันสร้างความหวังแบบนี้มานาน จึงไม่มีใครสะดุดใจคิดพอให้ทราบข้อเท็จจริงและแก้ไขเหตุอันจะยังผลให้สมหวังกันเท่าที่ควร

ปีใหม่ขึ้นมาก็เป็นคนแก่นั่น แล้วผ่านไปเป็นปีใหม่อีกก็เป็นคนแก่นั่น ไม่สนใจที่จะแก้ตนเองให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ดี ก็หาความหวังไม่ได้คนเรา ทั้งๆ ที่เกิดมาเต็มไปด้วยความหวังด้วยกัน เราไม่ใช่ไม่หวัง ทุกวันเวลาอิริยาบถหวังด้วยกันทุกคน ไม่ว่าจะเฒ่าแก่ชรา เพศใดวัยใดมีความหวังด้วยกัน หวังความสุขความเจริญและหวังในสิ่งที่ตนพึงใจ แต่ทำไมถึงได้พลาดไปๆ ก็เพราะเหตุที่จะทำให้สมหวังไม่มีในความปลอดภัยการกระทำของตัว สิ่งที่ยังหวังอันเป็นสิ่งดีงาม อันเป็นความสุขก็กลายเป็นความทุกข์ไปเสีย เพราะเหตุแห่งการกระทำนั้นเป็นความทุกข์ สุขจึงไม่กล้าอาจเอื้อมแทรกแซงได้ ความหวังอันพึงใจจึงไม่ปรากฏ

ด้วยเหตุนี้การประพฤติดัว การรักษาตัว จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าการปฏิบัติรักษาสິงอื่นใดในโลก สมบัติเงินทองข้าวของเราหามาได้ เราจับจ่ายไปได้เป็นผลเป็นประโยชน์ ถ้าเจ้าของมีความฉลาดตามเหตุผลหลักธรรมเสียอย่างเดียว แต่การปฏิบัติรักษาเจ้าของให้มีความฉลาดสำหรับตัว และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสมบัติเงินทองบริษัทบริวาร นี่เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะฉะนั้น การรักษาตนจึงควรถือเป็นข้อหนักแน่นยิ่งกว่าการรักษาสิ่งใด การรักสงวนสิ่งอื่นใดก็ไม่เหมือนรักตนสงวนตน เพื่อเป็นพื้นฐานแห่งความดีงามและความมั่นคงทั้งหลาย

คนเราถ้าไม่รักตนโดยชอบธรรมถูกรรรมเสียอย่างเดียว อะไรที่เกี่ยวข้องกับตนก็เหลวไหลไปได้ ไม่ว่าจะสมบัติเงินทองเป็นจำนวนล้านๆ บาท สมบัติเหล่านั้นจะไม่มีคุณค่าอะไรสำหรับคนๆ นั้น นอกจากสมบัติทั้งหลายนั้นจะกลายมาเป็นพินเป็นไฟเผาผลาญคนที่หาเหตุผลไม่ได้ให้ฉิบหายวายปวงไปถ้ายเดียว ทั้งๆ ที่หยิ่งว่าตนมีเงินมีทองมากนั้นแหละ เพราะไม่มีธรรมเป็นเครื่องค้ำประกันคุณภาพของคนไว้ สมบัติก็บรรลัย ตัวเองก็เหลวแหลกหาความดีงามไม่ได้

ธรรมเป็นเหมือนกับเบรก รถมีทั้งเบรกมีทั้งคันเร่ง พวงมาลัย ต้องการจะขับขี้อย่างช้าๆ เลี้ยวขวาก็หมุนพวงมาลัย ต้องการจะเร่งในสถานที่ควรเร่งก็เหยียบคันเร่งลงไป

ต้องการจะรอหรือจะหยุดในสถานที่ควรรอควรหยุดก็เหยียบเบรกลงไป รถให้ความสะดวกแก่ผู้ขับที่รู้จักการใช้รถเป็นอย่างดีและปลอดภัย

ตัวของเราเองก็มีคนขับรถคือใจ คอยระวังและเหยียบคันเร่ง เหยียบเบรกหมุนพวงมาลัย ทางกาย วาจา ใจ ให้หมุนดำเนินไปในทางที่ถูกต้องดีงาม คอยเร่งในการทำงานที่ชอบ และคอยเหยียบเบรกไว้ไม่ให้ทำความผิดอยู่เสมอ

คนที่ขับรถภายนอกเขาก็ต้องเรียนวิชาขับรถมาก่อน เรียนจนสอบได้ตามกฎจราจรจริงๆ ไม่ได้สอบแบบทุกวันนี้ละ ซึ่งเอาเงินไปยื่นให้ตบตาทินแล้วปล่อยไปเลย จะขับเหยียบหัวคนทั้งแผ่นดินก็ตามแกเถอะ ฉันทได้เงินแล้วเป็นพอ ไม่เกี่ยวเรื่องอื่น ๆ เพราะฉะนั้น คนขับี่รถส่วนมากจึงมีแต่คนตาบอด ขับไม่มีทางเอกทางโท ขับบึ่งไปเลยชนกันแหลกแตกกระจาย เวลาจับหายก็คนนั้นแหละไม่ใช่อะไรจับหาย รถจับหายก็คือรถของคน มาขึ้นอยู่กับคนเป็นผู้จับหาย นี่เพราะเหตุไร เพราะไปขับี่ตาบอด ไม่สนใจกับกฎจราจร ขับกันแบบตาบอดและชนเอา ๆ ตายพินาศจับหาย วันหนึ่งก็ศพไม่พรรณาสีของสมบัติจับหายเป็นเรื่องเล็กน้อย ถือเป็นธรรมดา ธรรมดา

กฎจราจร คือกฎแห่งความปลอดภัย ถ้าสนใจและปฏิบัติตามกฎจราจรแล้วความปลอดภัยมีมาก เราอยากจะทำว่า ๙๕% ทั้งนี้เว้นแต่เหตุสุดวิสัย เช่น ยางระเบิดเป็นต้นแต่นี้ไม่ได้เป็นอย่างนั้น อวดเก่งยิ่งกว่ากฎจราจร แล้วก็โดนเอา ๆ นี่เราเทียบเรื่องการขับี่ยวดยานพาหนะภายนอกเพื่อความปลอดภัย ต้องขับี่ตามกฎจราจร ผู้ที่จะขับี่รถก็ต้องได้ศึกษามาด้วยดีในการขับี่รถ

เราขับี่ตัวเราคือปฏิบัติตัวเราตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยไว้ทุกข์ เราก็ต้องปฏิบัติตามกฎแห่งศีลธรรม อันใดที่ควรไม่ควร งานใดที่ควรให้มีความขยันหมั่นเพียรเปรียบเหมือนกับเหยียบคันเร่ง ด้วยความอุตสาหะพยายาม ไม่ขี้เกียจขี้คร้านอ่อนแอ มีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การทำงานที่ชอบนั้น ๆ จนเป็นผลสำเร็จ สิ่งใดไม่ควรรับเหยียบเบรกห้ามล้อตัวเองไม่ให้ทำ และหมุนพวงมาลัยไปตามสายของงานที่เป็นประโยชน์และถนัดกับจริตนิสัยของตน ชื่อว่าขับี่ตนโดยชอบ หรือปฏิบัติตนโดยชอบ

ดังพระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า อุกุฐานสมุปทา อย่าขี้เกียจ เพราะท้องปากไม่ได้ขี้เกียจท้องปากถึงเวลาหิวมันหิว ถึงเวลาง่วงมันง่วง อยากหลับอยากนอน หิวกระหาย เป็นไปได้ทุกอย่างทุกเวลา ทั้งหนาวทั้งร้อนเต็มอยู่ในร่างกายนี้ทั้งนั้น ต้องหามาเหยียวยารักษา สิ่งเหล่านี้มันไม่ได้ขี้เกียจเหมือนคน ความหิวถึงเวลาหิวมันก็หิว โรคจะเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้ สกลกายทั้งหมดนี้เป็นเรือนแห่งโรค มันจะเกิดขึ้นในอวัยวะส่วนใดก็ได้ ถ้าไม่มียารักษา

ต้องตาย ยามาจากไหน ถ้าไม่มาจากความวิ้งเต็นขวนขวาย ความวิ้งเต็นขวนขวายที่เป็นไป ด้วยความขี้เกียจขี้คร้านจะทันกับความจำเป็นแห่งธาตุชั้นธได้อย่างไร

ธาตุชั้นธของเราเต็มไปด้วยโรคด้วยภัย ด้วยความกังวลุ่นวายที่จะต้องดูแลรักษา อยู่ตลอดเวลา ถ้าขี้เกียจขี้คร้านก็ไม่ทันกัน เพราะฉะนั้น ผู้ที่จะรักษาตัวเองให้แคล้วคลาด ปลอดภัย และสมบูรณ์พูนผลจนถึงอายุขัย ก็ต้องมีความขยันหมั่นเพียร และขบขี้คือบังคับ ตนในทางที่ถูกที่ดี ทางจิตใจก็มีความสุขความสบายด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรม มี หลักธรรมเป็นหลักใจ กายวาจาก็เคลื่อนไหวไปตามธรรมที่ได้อบรมมาเรียบริ้อยแล้ว เปรียบเหมือนกับคนขับขีรถซึ่งได้เรียนหลักวิชากฎจราจรมาด้วยดีแล้วก็ปลอดภัย

นี่เราก็เรียนหลักวิชาจากธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้ ความปลอดภัย ร้อยทั้งร้อยถ้าปฏิบัติตามธรรมแล้วย่อมปลอดภัย หมุนกายวาจาของเราให้ เป็นไปตามใจ ใจหมุนให้เป็นที่ไปตามธรรมคือความถูกต้องดีงาม คน ๆ นั้นก็มีความสุข ความเจริญเพราะความมีหลักเกณฑ์ตามหลักธรรม การขับตัวเอง การบังคับตัวเอง ขบขี้ ตัวเอง เหมือนกับเขาขับรถตามกฎจราจร ย่อมปลอดภัยไร้โทษ

คนขับรถมือดีก็คือขับไม่ผิดไม่พลาด รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ควรเร่งก็เร่ง ควรรอ ก็ รอ ควรหยุดก็หยุด ควรเลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาก็เลี้ยวไปตามเหตุผลที่ควรเลี้ยว นี่เราจะแยกไป ทางไหน หน้าที่การงานไปทางไหน เห็นว่าเป็นผลเป็นประโยชน์แก่ตนและส่วนรวมเราก็ แยกไป เหมือนกับหมุนพวงมาลัย เพราะฉะนั้น การงานจึงมีในโลกมากมายตามแต่ความ ถนัดของผู้ต้องการ ความขยันหมั่นเพียรเป็นสิ่งสำคัญมาก ให้มีความขยันหมั่นเพียรในการ งานที่ชอบ ผลจะเป็นที่พอใจไม่อด ๆ อยาก ๆ ขาด ๆ เชน ๆ สะเทินน้ำสะเทินบกดังคนขี้ เกียจทั้งหลายเผชิญกัน

เวลาได้มาแล้วให้เก็บหอมรอมริบ อย่าสุรุ่ยสุร่าย อย่าใช้ฟุ่มเฟือยจนเกินเหตุเกิน ผลเกินเนื้อเกินตัว นั่นเป็นของไม่ดี ทรัพย์สมบัติเสียไปยังไม่เท่าใจที่เสียไป ใจที่เสียไปแล้ว แก้ได้ยาก สมบัติเงินทองเสียไปมากน้อยไม่เป็นไร ถ้ามีเหตุผลในการจับจ่าย จับจ่ายสิ่งนั้น ไปเพื่อผลประโยชน์อย่างนั้น จับจ่ายเงินไปจำนวนเท่านั้นเพื่อผลประโยชน์อย่างนั้น และ เป็นผลประโยชน์ตามเหตุผลที่คาดเอาไว้ไม่ผิดพลาด ชื่อว่ารู้จักการจ่ายทรัพย์ ย่อมไม่อับ จนทนทุกข์

เพราะเงินมีไว้ก็เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตน เงินไปแลกเปลี่ยนสิ่งใดมา สิ่งนั้นก็เพื่อ เป็นประโยชน์แก่ตน ไม่ใช่แลกเปลี่ยนมาแล้วมาทำลายตนเอง เช่นเอาไปซื้อยาเสพติดมา กิน ซื้อเหล้าซื้อยาอะไรเหล่านี้มากิน อันนี้กินแล้วเกิดความมึนเมายังไม่แล้ว ยังทำตัว

บุคคลให้เสียอีก เงินก็เสียไป ใจก็เสีย บุคคลนั้นก็เสีย นี่เรียกว่าจ่ายเพื่อทำลาย มิใช่จ่ายเพื่อความจำเป็นเห็นผลประโยชน์ในการจ่ายทรัพย์ เหล่านี้ผู้มีธรรมย่อมไม่ทำ ผู้ไม่มีธรรมทำได้วันยังค่ำ ทำได้จนหมดเนื้อหมดตัว และทำได้จนวันตาย นี่ผิดกันไหมมนุษย์เรา มนุษย์เหมือนกันนั่นแหละ มันอยู่ที่ใจที่ได้รับการอบรมทางที่ถูกที่ดีหรือไม่ได้รับการอบรมต่างกันตรงนี้มนุษย์เรา

ผู้ได้รับการอบรม ย่อมจะรู้ในสิ่งที่ควรไม่ควร ผู้ไม่ได้รับการอบรมหรือคนต่อต้าน สันดานหยาบเสียอย่างเดียวกันไม่มีศาสนา ไม่มีครูมีอาจารย์ ไม่ยอมฟังเสียงใคร ถ้าเป็นโรคก็ไม่ฟังเสียงยา ไม่ฟังเสียงหมอ คอยแต่จะบึ้งเข้าห้อง ไอ.ซี.ยู. อย่างเดียว คนประเภทนี้ พระพุทธเจ้าท่านว่า ปทปรมะ ไม่มีทางอบรมสั่งสอนได้ ท่านตัดสะพานเสีย คำว่าตัดสะพานคือไม่แนะนำสั่งสอนต่อไปเหมือนมนุษย์มนา เทวดา อินทร์ พรหมทั้งหลาย ปล่อยตามสภาพเหมือนกับคนไข้ที่ไม่มีทางรอดแล้วก็เข้าห้อง ไอ.ซี.ยู. นี่ก็เป็นอย่างนั้น

นี่เป็นปีใหม่ เราต้อนรับปีใหม่ จะรับด้วยวิธีการใด ที่ถูกต้องรับด้วยความประพฤติน่าดี แก่ไขสิ่งที่ไม่ดีให้ดีขึ้นมา ดัดแปลงใหม่ แก่ไขใหม่ให้เป็นคนใหม่ขึ้นมาในคน ๆ เก่านั้นแหละ แต่ก่อนเคยชั่วก็กลับตัวให้ดี เคยดีแล้วก็ให้ดีขึ้นขึ้นไป นี่แหละเป็นพรของพวกเราทั้งหลาย ให้พยายามปฏิบัติตัวอย่างนี้

คำว่าธรรมเป็นหลักใจคืออะไร หลักธรรมอันแท้จริงก็คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ นี่แหละ แก่นแห่งธรรม รากเหง้าเค้ามูลแห่งธรรม คือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธเจ้าท่านเป็นศาสดาเอกสอนโลก โลกทั้งสามนี้พระพุทธเจ้าเป็นครูทั้งนั้น ทำไมพระพุทธเจ้าก็เป็นคน ๆ หนึ่งเหมือนกันกับมนุษย์เรา เหตุใดท่านจึงได้เป็นครูของโลกทั้งสามได้ เราเพียงเป็นครูสอนเราคนเดียวยังไม่ได้เรื่องจะว่าไง สอนให้ไปอย่างนี้มันเกลโลลไปอย่างนั้นเสีย สอนให้เป็นอย่างนั้นมันกลับเกลโลลไปอย่างนี้เสีย หรือจะยกตัวอย่างหรือ

ยกตัวอย่างคนเกลโลล เอาฝ่ายผู้ชายก่อนนะ ถ้าเอาฝ่ายผู้หญิงก่อนเดี๋ยวเขาจะหาว่า หลวงตาบวนี้เข้ากับผู้ชายมากไป แล้วเหยียบย่ำทำลายผู้หญิง หลวงตาบวไม่เหยียบย่ำใคร พูดตรง ๆ เอ้า นี่พ่ออีหนูเอาเงินนี้ไปจ่ายตลาดให้หน่อย วันนี้ยุ่งงานมากไม่ได้ไปแล้ว เมียเอาเงินยื่นใส่มือพ่ออีหนู พ่ออีหนูไปก็ไปเจอเขาเล่นการพนัน แล้วก็เอาเงินที่เมียมอบให้ไปจ่ายตลาดใส่การพนันเสร็จ เข้าบ้านไม่ได้กลัวเมียตีหน้าแข่งเอา นั่นคือความเกลโลล เมียไม่ได้บอกให้ไปเล่นไฮโลไฮเลอะไรกันนั้นนะ ให้ไปซื้อของตลาด แล้วเอาเงินไปเล่นการพนันโน้นเสีย แล้วเข้าบ้านไม่ได้ กลัวแม่อีหนูตีเขาเอาจะว่าไง ไม่ว่าแต่แม่อีหนู พ่ออีหนูก็

ฟาดเหมือนกันถ้าแม่อีหนูทำอย่างนั้นนะ นี่คือความเกลียดไม่ตรงตามเหตุตามผลอันเป็นความถูกต้องดีงาม ที่จะทำความไว้วางใจและความร่มเย็นให้แก่ครอบครัว กลับไปทำความเดือดร้อนให้แก่ครอบครัวเพราะความเกลียดนั้นแหละ

เงินจำนวนนั้น เอาไปซื้อสิ่งของมาทำอาหารการบริโภคในครอบครัวก็สบายไปมื่อหนึ่ง ๆ วันหนึ่ง ๆ แต่ที่นี้เอาไปทำอย่างนั้นเสีย ทำให้เกิดความเดือดร้อนไปทั้งครอบครัว ถึงขนาดพ่ออีหนูเข้าบ้านไม่ได้ แม่อีหนูก็เดือดร้อน ถึงจะได้ตีหน้าแข่งพ่ออีหนูที่ทำผิดก็ตาม ก็ยังไม่พ้นความเดือดร้อนความไม่ไว้วางใจกันอยู่นั่นเอง นี่แหละคือทางไม่ดี ให้รู้กันเสีย เรยกตัวอย่างมาให้ดูย่อ ๆ ที่ว่าสอนตนคนเดียวก็ไม่ได้ นั่น ไม่ได้แบบนี้เอง ฟังเอา ส่วนพระพุทธเจ้าทรงสอนสัตว์ได้ตั้งสามภพ จึงต่างกับพวกเรายู่มากราวฟ้ากับดิน

เงินมีมากมีน้อย ให้จับจ่ายใช้สอยในสิ่งที่ประโยชน์ จะจ่ายไปแต่ละดวงค้อย่าจ่ายด้วยความลืมหืม ให้จ่ายด้วยความมีเหตุมีผล จ่ายด้วยความจำเป็น อย่าจ่ายด้วยนิสัยสุรุษสุราย นั่นมันเป็นการทำลายตัวและทรัพย์สิน การจับจ่ายด้วยความจำเป็นนั้นเป็นความเหมาะสมอย่างยิ่ง ไม่ค่อยผิดพลาดตลอดไป การแลกเปลี่ยนเอาสิ่งนั้นมา สิ่งนั้นเราไม่มีเรามีสิ่งนี้ แต่เราต้องการสิ่งนั้นเพื่อประโยชน์อย่างนั้น ๆ แล้วเรานำสิ่งนี้ไปเปลี่ยนเอามา ซื้อเอามาได้ นี่ชื่อว่ามีเหตุมีผลและมีความจำเป็น จ่ายมากจ่ายน้อยก็ไม่เสียหาย ถ้าจ่ายด้วยเหตุด้วยผลและความจำเป็นตามหลักธรรมดังที่กล่าวมา

ให้จ่ายด้วยความคำนึงเสมอ อย่าจ่ายด้วยความลืมหืมตัว จ่ายจนเป็นนิสัย จ่ายจนไม่รู้จักคำว่าเสียหาย นั่นท่านเรียกว่า บ้าจ่าย ออกจากบ้าจ่ายแล้วก็ใจรั่ว ลงได้ใจรั่วแล้วเก็บอะไรไม่อยู่เหมือนกับภาชนะรั่วนั่นแล เอาไปตักน้ำช้ำ อย่าว่่าเพียงน้ำในบึงในบ่อนี้เลย ไปตักน้ำมหาสมุทรก็ไม่อยู่ ไม่ช้ง เอาตะกร้าไปตักน้ำมันไหลออกหมด นี่ก็เหมือนกัน คนใจรั่วจะเอาเงินให้เป็นแสน ๆ ให้ก็ลืบล้าน ร้อยล้านก็เถอะ ไม่มีเหลือเลย ฉิบหายหมด เพราะใจรั่วเก็บไม่อยู่ นี่แลโทษแห่งความเป็นคนบ้าจ่าย โทษแห่งความใจรั่วเป็นอย่างนี้ ใครไม่อยากเป็นบ้าอย่าทำอย่างนั้น

อย่าประพฤติดัวให้เป็นคนใจรั่ว อะไร ๆ ผ่านมาคว่ำหมด ๆ เงินแทนที่จะมีไว้ใช้ได้สองวันสามวัน แต่ใช้วันเดียวขณะเดียวไม่พอใช้ด้วยซ้ำ ไป เพราะความใจรั่วมันสังหารแหล่งในพริบตาเดียว นี่แลคนเรากล้าเลยเขตของธรรมแล้วเป็นอย่างนี้ หาซัันดีไม่ได้

ธรรมท่านบอกว่า อารกขสมุปทา ให้เก็บหอมรอมริบ สิ่งไหนที่ควรจับจ่ายก็ให้จับจ่ายโดยทางเหตุผล เก็บไว้เพราะอะไรก็ให้มีเหตุผลที่เก็บไว้ เก็บไว้เพื่อความจำเป็นในกาลข้างหน้า ไม่ว่าตัวเราหรือครอบครัวหากเกิดความจำเป็นขึ้นมาอย่างไรแล้ว จะได้เอา

เงินจำนวนที่เก็บไว้เพื่อรักษาตัวและผู้เกี่ยวข้องที่จำเป็น จ่ายไปเวลานี้จ่ายไปด้วยความจำเป็นอย่างนี้ ๆ ก็รู้ไว้ ธรรมท่านบอกว่าไม่ให้เหลือเฟือ ไม่ให้ใช้ฟุ่มเฟือยแบบลิ้มเนื้อลิ้มตัว ไม่ให้เก็บไว้แบบตระหนี่แคะไม่ออก แม้ตัวเองจะตายก็ไม่ยอมจ่ายค่าหยูกค่ายา แต่ก่อนเงินเราเป็นเงินตรา เหรียญตราจนเข้าสนิม เขาเรียกเป็นกาบป्ली เป็นยางป्ली ด่าป्ली ด่าป्ली เป็นสนิมไปเลย

เก็บไว้ไม่มีจ่ายสักทีเพราะผีตัวตระหนี่มันหึงหวงมาก ตายแล้วยังมาเป็นเปรตเป็นผี ผ่าถุงเงินอยู่นั้นอีกแหละ นั่นมันเกินเหตุเกินผลของโลกไป เพราะความตระหนี่ถี่เหนียว ปีบบังคับ ตายไปแล้วยังมาหวงอยู่อีก นั่นเกินประมาณความพอดีไม่ถูกธรรมของพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น การเก็บที่ตีการจับจ่ายใช้สอยอะไรก็ดี ให้มีเหตุผลเป็นธรรม คุ่มครองรักษาอยู่เสมอ จะเก็บพอดี จะจ่ายพอดีมีความสุข นี่แลการประพฤติตัว การมีหลักใจ ไม่ให้เป็นคนใจรั่ว ควรปฏิบัติตัวและสิ่งเกี่ยวข้องตามหลักธรรมดังที่กล่าวมา คนเรามีหลักใจต้องมีหลักทรัพย์ เมื่อมีหลักทรัพย์กับมีหลักธรรมก็ชุ่มเย็น

สมชีวิตา เลี้ยงชีพก็ให้รู้จักพอดี ความมีประมาณเสมอ รู้จักเวลา เวลาวันหนึ่งทานวันละเท่าไร วันละสามมื้อหรือสี่มื้อ แต่ดูทุกวันนี้มันไม่ใช่สามมื้อสี่มือนะ มันร้อยมื้อร้อยครั้ง เดินไปนี่จับ ๆ เดินไปนั่นจับ ๆ อันนั้นหวานอันนี้ควาเรื่อย อันนั้นผลไม้ ลูกนั้นดีลูกนั้นมาจากเมืองนอกนะ ลูกนี้มาจากเมืองนอกนะ เป็นบ้าเมืองนอกกันไปหมด เหนือเมืองนอกกัน เมืองในลูกมองข้าม เมืองของตัวเองเพื่อเป็นเนื้อเป็นหนังตัวเองไม่สนใจ สิ่งใดก็ตามถ้ามาจากเมืองนอกแล้ว ไข่ โน้นอยู่ในครรภ์โน้นยังไม่ลืมตา ก็โอดโงงออกมาจากครรภ์แม่นั้นนะ มันเก่งขนาดไหน เก่งกระทั่งเด็กอยู่ในครรภ์ ท้องแม่หนึ่งแม่จะแตกไม่สนใจ ขอให้ได้เห็นของมาจากเมืองนอกชื่อของเมืองนอกเถอะ

พากันตั้งเนื้อตั้งตัว บ้านเมืองของเราเป็นบ้านของไทย บ้านของไทยให้ต่างคนต่างรักสงวน ต่างรักษาเนื้อหนังของตนอย่าให้เหลือตั้งแต่โครงกระดูก ให้กาฝากมากัดมากินมาไซกินไปหมด กาฝากมีอยู่ต้นไม้ต้นใด ไม่นั้นนั้นต้องฉิบหายวายปวงไม่นานเลย ยิ่งต้นไหนมีกาฝากมาก ๆ ต้นไม้นั้นนั้นเราชี้นิ้วได้เลยว่าไม่กี่ปีตายแน่ ๆ หรือไม่กี่เดือนตาย เพราะกาฝากเกิดจากกิ่งไม้แต่มันเป็นเนื้อเป็นหนังของมัน เป็นดอกเป็นใบเป็นกิ่งเป็นก้านเป็นผลของมันเอง แต่มันดูดซึมเอาอาหารจากต้นไม้ต้นนั้น ต้นไม้ต้นนั้นไม่ได้เรื่องอะไร มีแต่ถูกเขาดูดซึมไปตลอดเวลาไม่นานก็ตาย

นี่ก็เหมือนกัน เราก็เป็นคนไทยด้วยกันทั้งนั้น ทำไมจึงไม่รักไม่สงวนเนื้อหนังของตนเอง เหนือตั้งแต่เมืองนอกเป็นบ้าไปหมด อะไรก็ของมาจากเมืองนอก ไม่ได้ลืมตาก็ตาม

พอเขาบอกมาจากเมืองนอก ตาบอดมันก็คว่ำเอา จะเอาของเมืองนอก มันเป็นบ้านชาตินั้น นี่แหละความเห่ออย่างนี้ไม่มีเนื้อไม่มีหนังติดตัว ต่อไปจะเหลือตั้งแต่ร่างนะจะว่าไม่บอก หลวงตาบัวพูดให้อย่างชัด ๆ หลวงตาบัวก็อยู่ในเมืองไทยและเรียนธรรม การเรียนธรรม ปฏิบัติธรรมไม่เรียนโลกจะเรียนอะไร เพราะธรรมกับโลกประสานและกระเทือนถึงกันอยู่ ตลอดเวลา ทำไมจะไม่รู้เรื่องความผิดความถูกของมนุษย์ที่อยู่ด้วยกันล่ะ ลองพิจารณาเรื่อง เหล่านี้ดูบ้าง นี่เราพูดเรื่องความเห่อ ๆ ไม่เข้าเรื่องเข้าราวไม่เข้าหลักเข้าเกณฑ์ ความเห่อจะ พาตัวและบ้านเมืองล่มจมก็ควรกระตุกบังเหียนบ้างคนเรา ไม่งั้นจมแน่ไม่อาจสงสัย

ให้รักให้สงวน อย่าฟุ้งเพื่อเห่อเหิม อย่าลืมนื้อลืมตัว ของ ๆ ตัวมีอะไร สนฺตฺฐนฺตี ยินดีตามมีตามได้ ของที่เกิดเองทำเองนั้นเป็นของดี เอาทำลงไป ถ้าเป็นควายก็ควายอยู่ใน คอกของเรา เกิดมาตัวโตขายได้ราคาเท่าไร ไม่ต้องหักต้นทุน เป็นกำไรล้วน ๆ ถ้าไปซื้อ มา สมมุติว่าซื้อร้อยบาท ขายร้อยห้าสิบบาท ก็ต้องหักออกเสียร้อยบาทนี้เป็นต้นทุน ได้กำไร ห้าสิบบาท นี่มันต้องได้หักเสมอ ถ้าเป็นควายที่เกิดในคอกของเราทางภาษาภาคอีสานเขา เรียกว่า ควายลูกคอก ขายเท่าไรได้เงินเท่านั้น ไม่ต้องหักค่าต้นทุนที่ซื้อมาเท่าไร ๆ เพราะ ไม่ได้ซื้อ เนื่องจากเกิดกับตัวเองเป็นสมบัติกันเองของสกุลเสียเอง

นี่ของ ๆ เราที่พยายามผลิตขึ้นมา ได้มากน้อยเท่าไรก็เป็นของเรา คนไทยเป็นคนอัน เดียวกัน เป็นเนื้อเป็นหนังอันเดียวกัน ชีวิตจิตใจฝากเป็นฝากตายด้วยกัน ไม่ว่าจะอยู่ภาคใด ก็คือคนสมบูรณ์แบบด้วยกันทั้งนั้น มีพ่อแม่ แม่ พ่อแม่เป็นคน ลูกเกิดมาเป็นคน ไม่ว่าจะอยู่ภาค ไตเป็นคนด้วยกัน หัวใจมนุษย์ด้วยกัน เมื่อมีความรักสงวนซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีซึ่ง กันและกัน ก็เป็นเนื้อเป็นหนังของตนขึ้นมา ชาตีกี่มันคง

ผู้ที่ผลิตผู้ที่ทำ เมื่อเห็นมีรายได้ขึ้นบ้างก็มีแกใจคนเรา ทำอะไรลงไปไม่มีใคร สนับสนุนก็เจ้ง ย่อมหมดกำลังใจคนเรา แล้วจะมีอะไรเหลือมันเจ้งไปทั้งนั้นแหละ ถ้ามีใคร สนับสนุนก็มีกำลังใจคนเรา การส่งเสริมเนื้อหนังของตนเองควรส่งเสริม อย่ามองข้ามหัว ของตัวไปจะเป็นการเหยียบหัวตัวเองลงไป อย่าลืมนื้อลืมตัวซึ่งเคยเป็นอยู่แล้ว ลืมมาก ทีเดียว แม้แต่ของทำในเมืองไทยก็ต้องเอาตราเมืองนอกมาตี ฟังดูชิตีตราทำในโน้น อิงค์ แลนด์อิงเลนอิงบ่ามาจากไหนก็ไม่ว่าแหละ ไม่อย่างนั้นมันไม่ซื้อมันเห่อกัน เห่อหาอะไร จะ เหาะเหินเดินฟ้าทั้ง ๆ ที่ไม่มีปีก ไม่อายเมืองนอกเขาบ้างหรือ

คนไทยเราไปที่ไหน มักได้ยินจากคนเมืองนอกเสมอว่า คนไทยแต่งตัวโก้หรู บาง รายก็สงสัย หรือเขาใส่ปัญหาคนไทยเราก็ก็น่าอิจฉาได้ว่าเมืองไทยคงเป็นเมืองที่เจริญ มาก คนไทยจึงมีแต่ผู้แต่งตัวโก้ ๆ หรุ ๆ กันทั้งนั้น

วันนี้มีเวลาที่จะพูด เมื่อเรื่องมาสัมผัสเราก็ดู พูด เขาบอกว่าเมืองไทยเข้าไปแทรก เมืองไหนเขารู้ทันที เพราะการแต่งเนื้อแต่งตัวหรูหราที่สุดเลย เขาว่านี่ แล้วการที่ติดหนี้ติดสินเมืองนอกพระรุกร้างก็คือเมืองไทยเป็นเบอร์หนึ่ง บางรายเขาว่าอย่างนี้ ใ้เราอยากจะมุดลงดินไปในขณะนั้นแหละเมื่อได้ยิน พระก็มีหุมีตาเหมือนกับขรรษาทำไมจะไม่ได้ยิน มีใจเหมือนกันทำไมจะไม่คิด เราต้องคิด เราก็ละอายด้วยเพราะเราเป็นคนไทยคนหนึ่ง เหล่านี้เป็นสิ่งที่เราควรคิดด้วยกัน ไม่ควรภูมิใจว่าตัวมั่งมีและแต่งตัวอวดโลกเขาได้ทำเดี่ยว ควรคิดถึงคนไทยทั่วประเทศด้วย อาจได้แก้ไขในสิ่งที่ควรแก้ไข เมืองไทยอาจมีเนื้อที่มีหนังชั้นบ้าง ไม่มีแต่หนังหุ้มห่อกระดูกดังที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นที่น่าอับอายเมืองอื่นเขา

สมชีวิตา เลี้ยงชีพพอประมาณ การจับจ่ายใช้สอยอย่าฟุ่มเฟือยจนเกินเนื้อเกินตัว เสื้อผ้ากางเกงเครื่องนุ่งห่มใช้สอยให้พอเหมาะพอสมกับตน นั้นแหละเป็นคนที่ยาม ยาม ลึกซึ้ง ยามโดยหลักธรรมชาติ ไม่ได้งามด้วยความเคลือบแฝงตกแต่งร้อยแปด แต่ไม่สนใจ ตกแต่งใจที่สกปรกรกร้างด้วยความห้อยโหนโงนทะยาน

ความแต่งเนื้อแต่งตัวเลยเถิดเลยเหตุเลยผล ดูแล้วน่าทุเรศในสายตาสุภาพชนผู้มีศีลธรรม มันจะกลายเป็นลิงแต่งตัวไป ลิงแต่งตัวเป็นยังงี้ คนแต่งตัวก็ไม่เป็นไรไม่ตื่นไม่สะดุดใจนัก พอลิงแต่งตัวนี้ดู อู๊ อู๊ ตัวของมันเองก็ไม่ใช้เล่นนะลึงนะ พอเขาแต่งตัวให้เรียบร้อยมันมองดูมันนี่ อู๊ อู๊ ใส่หมวกเก็บไปให้แล้วมันเหมือนจะเหาะโน้นนะลึง กิริยาอาการ หลุกหลิก ๆ ทั้งจะเหาะจะโดด รวากับเป็นโลกใหม่ขึ้นมาในตัวของมัน

คนเราก็มเหมือนกัน พอแต่งตัวด้วยเครื่องสำอางชนิดต่าง ๆ อย่างหรูหรา ก็เหมือนจะเหาะเหินเดินฟ้า นั่นละคนลืมนเนื้อลืมตัวไม่ดูเจ้าของบ้างเลย ดูตั้งแต่ข้างนอก อยากให้คนอื่นเขามองเราสนใจในเรา อยากให้คนอื่นเขามองเราเป็นจุดที่เด่น มันเด่นด้วยความฟุ้งเพื่อเห่อเหิม เด่นด้วยเขาหัวเราะเยาะก็ไม่ว่า เราไม่ได้มองดูหลายแง่บ้าง การมองดูหัวใจ คน คนก็มีหัวใจ เราไม่ได้ไปเอาหัวใจเขามาไว้ในกำมือเรานี้ละ จึงไม่ทราบว่าเขา มองแบบ ไหน เขาคิดแบบไหนกับเรา

หัวใจของคนมีสิทธิ์คิดได้ เราต้องคิดทั้งหัวใจคนทั้งหัวใจเราด้วย หัวใจเพื่อนฝูง ทั่ว ๆ ไป ทั้งเมืองนอกเมืองนาเมืองไทย ดูให้ตลอดทั่วถึง เทียบสัดส่วนได้ พอประมาณแล้วเราก็ดำเนินการทำมาหาเลี้ยงชีพ เครื่องใช้ไม้สอยทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปด้วยความพอเหมาะพอสม สมชื่อว่าเราเป็นเมืองพุทธ ให้อู้จักว่า สนุตุฎฐี ยินดีตามมีตามได้ ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิมเกินเนื้อเกินตัว

กลุยามิตตดา ให้พยายามคบเพื่อนที่ดั่งาม คำว่าเพื่อนนั้นมีทั้งภายนอกภายใน เพื่อนภายนอกก็คือเพื่อนปาปมิตร คนชั่วกิริยาแสดงออกมาทางกายก็ชั่ว พูดออกมาทาง วาจาก็ชั่วเพราะใจมันชั่ว คนประเภทนั้นให้พยายามหลบหลีกปลีกตัว อย่าเข้าชิดสนิท สนมมากนัก มันเสียตัวเราเอง นั่นพาลภายนอกยังพอหลบหลีกได้ ใจพาลภายในคือหัวใจ ของเราเองนี่มันสำคัญ หลบหลีกยาก วันหนึ่งมันคิดได้ก็แง่ก็ทางที่จะสังหารตัวเองให้เกิด ความเสียหายวุ่นวายไปตามนั้นนะ มันมีก็แง่ก็กระทงหัวใจเรา ให้ดูตัวนี้ตัวพาลนี้ คิดข้อ โทษขึ้นมาไม่ดีให้พยายามแก้ไขข้อนั้นให้ดี เมื่อแก้ไขจุดนั้นได้แล้วต่อไปก็จะมีแต่เหตุแต่ ผล ระบายออกมาทางกายทางวาจา เพราะออกมาจากใจที่ได้รับการอบรมและฝึกฝน เรียบร้อยแล้ว ก็เป็นคนดี นี่แหละบัณฑิต คือผู้ฉลาดในทางธรรม ประพฤติตนให้เป็นความ ร่วมเย็นแก่ตนและผู้อื่น ท่านเรียกवानักปราชญ์บัณฑิต

เราพยายามแก้ไขสิ่งที่ไม่ดีของเราซึ่งเป็นพาลนั้นออกเสีย ให้กลายเป็นนักปราชญ์ บัณฑิตขึ้นมาภายในตน อยู่ที่ไหนก็ร่วมเย็นเป็นสุข นี่แหละพรปีใหม่ที่ทำให้ท่านทั้งหลายใน วันนี้ ขอให้นำไปพิจารณาพิจารณา

ในเบื้องต้นก็ได้พูดถึงเรื่องธรรมของขรรวาส ที่จะเปลี่ยนสภาพจากความเป็นปีเก่า กลายเป็นปีใหม่ให้เป็นคนดีขึ้นมาตามปีใหม่ว่า

อุฏฐานสมุปทา ให้มีความขยันหมั่นเพียร อย่าชี้เกียจช้าคร้านในการงานที่ชอบ และเป็นประโยชน์

ข้อสอง อารกขสมุปทา สมบัติมีมากน้อยให้พยายามเก็บหอมรอมริบ อย่าใช้แบบ สรุ่ยสร้อย ใช้อะไรก็ดีให้มีเหตุมีผลเป็นเครื่องค้ำประกัน ผู้นั้นจะมีหลักทรัพย์เพราะมีหลัก ใจ

ข้อสาม สมชีวิตา การเลี้ยงชีพพอประมาณ ไม่ฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่ฝืดเคืองเกินไป ทั้งๆ ที่สิ่งของมีอยู่มาก และคนในครอบครัวมีจำนวนมาก จะทำเพียงนิดเดียวก็ฝืดเคือง เกินไป ของมีอยู่ก็ทำให้พอเหมาะพอสม

กลุยามิตตดา ให้คบเพื่อนอันดีงาม อย่าคบกับพวกปาปมิตร

ในสื่ออย่างนี้แหละเป็นสิ่งที่จำเป็น ที่เราจะต้องได้พิจารณาและปฏิบัติตาม ด้วยกัน เพื่อความเป็นคนดีทั้งปีใหม่นี้และปีใหม่นำ

ในอวสานแห่งการแสดงธรรมนี้ ขออำนวยการให้ท่านทั้งหลายมีความสุขกายสบาย ใจ และประพฤติตนให้เป็นสัมมาบุคคลโดยทั่วถึงกัน

เอาละแค่นี้ เอิ